

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2015. gada 3. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 93/13/EEK — 2. panta b) punkts — Jēdziens “patērētājs” — Fiziskas personas, kura darbojas advokāta profesijā, noslēgts kredītlīgums — Kredīta atmaksa, kas nodrošināta ar aizdevuma ņēmēja advokāta birojam piederošu nekustamo īpašumu — Aizdevuma ņēmējs, kuram ir nepieciešamās zināšanas noteikuma negodīguma novērtēšanai pirms līguma parakstīšanas

Lieta C-110/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Judecătoria Oradea* (Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 25. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 7. martā, tiesvedībā

Horățiu Ovidiu Costea

pret

SC Volksbank România SA .

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents) un A. Prehala [*A. Prechal*],

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretāre L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 28. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *H. O. Costea* savā vārdā,
- *SC Volksbank România SA* vārdā – *F. Marinău*, advokāts,
- Rumānijas valdības vārdā – *R.-H. Radu*, *R. I. Hațieganu* un *A. Buzoianu*, pārstāvji,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *M. Santoro*, *avvocato dello Stato*,
- Nīderlandes valdības vārdā – *K. Bulterman* un *M. Noort*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

— Eiropas Komisijas vārdā – *L. Nicolae* un *M. van Beek*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2015. gada 23. aprīļa tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) 2. panta b) punktu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *H. O. Costea* un *SC Volksbank România SA* (turpmāk tekstā – “*Volksbank*”) par lūgumu atzīt aizdevuma līguma noteikumu par negodīgu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 preambulas piektajā, devītajā un desmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā [...] patērētāji nezina tiesību aktus, kas reglamentē preču un pakalpojumu pārdošanas līgumus citās dalībvalstīs; tā kā šo zināšanu trūkums var tos atturēt no tiešiem preču un pakalpojumu pirkšanas darījumiem citā dalībvalstī;

[..]

tā kā [...] preču un pakalpojumu ieguvējiem jābūt aizsargātiem pret pārdevēja vai piegādātāja pilnvaru ļaunprātīg[u] izmantošan[u], jo īpaši attiecībā uz vienpusējiem standartlīgumiem un būtisku tiesību negodīg[u] izslēgšan[u] no līgumiem;

tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; tā kā šos tiesību aktus būtu jāattiecina uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem [..].”

- 4 Saskaņā ar šīs regulas 1. panta 1. punktu:

“Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.”

- 5 Minētās direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“Šajā direktīvā:

[..]

- b) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;
- c) “pārdevējs vai piegādātājs” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.”

- 6 Šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

Rumānijas tiesības

- 7 Likuma Nr. 193/2000 par negodīgiem noteikumiem līgumos, kas noslēgti starp komersantiem un patērētājiem, 2. panta 1. un 2. punktā, redakcijā, kas bija spēkā, kad tika noslēgts kredītlīgums, par ko ir pamatlieta, ir noteikts:

“1. “Patērētājs” ir jebkura fiziska persona vai fizisku personu grupa, kas veido apvienību un kura līgumos, uz ko attiecas šis likums, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas.

2. “Komersants” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kas saņēmusi atļauju un kura šī likuma aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, kā arī jebkura cita persona, kas šajos pašos nolūkos darbojas attiecīgās personas vārdā un uzdevumā.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 8 *H. O. Costea* darbojas advokāta profesijā, un tādēļ viņam tiek uzticētas lietas komerciesību jomā. 2008. gada 4. aprīlī viņš noslēdza kredītlīgumu ar *Volksbank*. Šī aizdevuma atmaksa tika nodrošināta ar hipotēku, kas uzlikta nekustamajam īpašumam, kas pieder *H. O. Costea* advokāta birojam “Ovidiu Costea”. Šo kredītlīgumu parakstīja *H. O. Costea*, no vienas puses, kā aizdevumaņēmējs un, no otras puses, kā paša advokāta biroja pārstāvis, tādēļ ka pēdējais minētais sniedza hipotekāro garantiju. Tajā pašā dienā ar atsevišķu notariālu aktu šī hipotēka tika izveidota starp *Volksbank* un šo advokāta biroju, kuru šajā notariālajā aktā pārstāvēja *H. O. Costea*.
- 9 2013. gada 24. maijā *H. O. Costea* cēla prasību *Judecătoria Oradea* (Oradjas pirmās instances tiesa), lai, pirmkārt, tiktu atzīts līguma noteikuma par riska komisiju negodīgums un, otrkārt, tiktu atcelts šis noteikums un atmaksāta šī komisijas maksa, ko saņēmusi *Volksbank*.
- 10 Šādos apstākļos *Judecătoria Oradea* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punktā ietvertā jēdziena “patērētājs” definīcija ir interpretējama tādējādi, ka tā ietver arī fizisku personu, kura praktizē advokāta profesijā un ir noslēgusi aizdevuma līgumu ar banku, kurā nav norādīts attiecīgā aizdevuma mērķis un kurā šai fiziskajai personai piederošais juridiskais birojs ir norādīts kā hipotēkas devējs?”

Par prejudiciālo jautājumu

Ievada apsvērumi

- 11 Iesniedzējtiesa lēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu konstatēt, ka kredītlīgumā, par ko ir pamatlieta, nav norādīts, kādam nolūkam ir piešķirts attiecīgais kredīts.
- 12 Savukārt Rumānijas valdība un Eiropas Komisija norāda, ka šajā līgumā sadaļā par līguma priekšmetu ir precizēts, ka kredīts ir piešķirts *H. O. Costea* “personisko ikdienas izdevumu segšanai”.

13 Tomēr ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai saskaņā ar LESD 267. pantā paredzēto procedūru, kuras pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, Tiesa ir pilnvarota lemt vienīgi par Savienības tiesību akta interpretāciju vai spēkā esamību, ņemot vērā faktus, kurus tai ir norādījusi valsts tiesa. Attiecībā uz apgalvotajām faktu kļūdām, kas ietvertas rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu, pietiek atgādināt, ka nevis Tiesa, bet gan valsts tiesa ir kompetenta noteikt faktus, kas izraisījuši strīdu, un izdarīt no tiem secinājumus attiecībā uz nolēmumu, kas tai jāpieņem (skat. spriedumu *Traum*, C-492/13, EU:C:2014:2267, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

Par prejudiciālo jautājumu

14 Ar tās jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona, kura praktizē advokāta profesiju un ir noslēgusi kredītlīgumu ar banku, kurā nav norādīts attiecīgā kredīta mērķis, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs normas izpratnē. Turklāt šī tiesa iztaujā Tiesu par nozīmi, kāda šajā ziņā ir apstāklim, ka prasījums, kas radies no šī līguma, tiek nodrošināts ar hipotekāro garantiju, ko devusi šī persona kā sava advokāta biroja pārstāvis un kas attiecas uz tādu šīs personas profesionālās darbības veikšanai paredzētu īpašumu kā šim birojam piederošs nekustamais īpašums.

15 Šajā ziņā ir jānorāda, ka tas teikts Direktīvas 93/13 preambulas desmitajā apsvērumā, ka vienveidīgas normas par negodīgiem noteikumiem ir jāpiemēro visiem līgumiem, kuri noslēgti starp “patērētāju” un “pārdevēju vai piegādātāju”, kas ir šīs direktīvas 2. panta b) un c) punktā definēti jēdzieni.

16 Atbilstoši šīm definīcijām “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar tirdzniecību, tās uzņēmējdarbību vai profesiju. Savukārt “pārdevējs vai piegādātājs” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura ar Direktīvu 93/13 aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.

17 Tieši atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu – atkarībā no tā, vai tie šo līgumu slēdz profesionālas darbības ietvaros vai nē, – šajā direktīvā ir definēti līgumi, kuriem tā ir piemērojama (spriedumi *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 30. punkts, kā arī *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 21. punkts).

18 Šis kritērijs atbilst idejai, kura ir ar šo direktīvu ieviestās aizsardzības sistēmas pamatā, proti, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni, situācijā, kas tam liek piekrist pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (spriedumi *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 31. punkts, kā arī *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 22. punkts).

19 Ņemot vērā šādu vājāku pozīciju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Runa ir par imperatīvu normu, kas ir vērsta uz to, lai formālais līdzsvars, kas ar līgumu tiek nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, tiktu aizstāts ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (spriedums *Sánchez Morcillo un Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 Tajā pašā laikā ir jāatgādina, ka viena un tā pati persona var būt patērētāja vienos darījumos un uzņēmēja citos darījumos.

21 Jēdzienam “patērētājs” Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē, kā to ir norādījis ģenerālvokāts secinājumā 28.–33. punktā, ir objektīvs mērķis, un tas nav atkarīgs no konkrētajām zināšanām, kas attiecīgajai personai var būt, vai informācijas, kas tai patiesībā varētu būt.

- 22 Valsts tiesai, kas izskata strīdu par līgumu, kurš varētu būt minētās direktīvas piemērošanas jomā, ņemot vērā visus pierādījumus un, it īpaši, šī līguma noteikumus, ir jāpārbauda, vai aizņēmējs var tikt kvalificēts kā “patērētājs” šīs direktīvas izpratnē (skat. pēc analogijas spriedumu *Faber*, C-497/13, EU:C:2015:357, 48. punkts).
- 23 Lai to izdarītu, valsts tiesai ir jāņem vērā visi lietas apstākļi un, it īpaši, preces vai pakalpojuma, par ko ir attiecīgais līgums, raksturs, kas varētu parādīt, kādam mērķim šī prece vai šis pakalpojums ir iegādāts.
- 24 Kas attiecas uz pakalpojumiem, kurus advokāti sniedz juridisko pakalpojumu līgumu ietvaros, Tiesa jau ir ņēmusi vērā nevienlīdzību starp “klientiem patērētājiem” un advokātiem, it īpaši starp šīm līgumpusēm esošās informācijas asimetrijas dēļ (skat. spriedumu *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 23. un 24. punkts).
- 25 Tomēr šim apsvērumam nebūtu jāizslēdz iespēja kvalificēt advokātu kā “patērētāju” šīs direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē, ja šis advokāts ir darbojies nolūkos, kas ir ārpus tā profesijas (skat. pēc analogijas spriedumu *Di Pinto*, C-361/89, EU:C:1991:118, 15. punkts).
- 26 Proti, advokāts, kas ar fizisku vai juridisku personu, kuras darbība ietver tās amatu, nodarbošanos vai profesiju, ir noslēdzis līgumu, kas tostarp nav saistīts ar tā biroja darbību, nerikojas advokāta profesijā un attiecībā pret šo personu ir nelabvēlīgākā situācijā, uz ko norādīts šī sprieduma 18. punktā.
- 27 Šādā gadījumā, pat ja tiktu uzskatīts, ka advokātam ir augsts tehnisko zināšanu līmenis (skat. spriedumu *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 23. punkts), tas neļauj prezumēt, ka attiecībā ar pārdevēju vai piegādātāju viņš nav vājākā puse. Proti, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 18. punktā, tas, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir nelabvēlīgākā situācijā, ko cenšas novērst ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma, attiecas gan uz patērētāja informētības līmeni, gan tā spēju virzīt sarunas, pastāvot pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātiem noteikumiem, kuru saturu šis patērētājs nevar ietekmēt.
- 28 Kas attiecas uz apstākli, ka prasījums, kas radies no attiecīgā līguma, ir nodrošināts ar hipotekāro galvojumu, ko sniedzis advokāts kā sava advokāta biroja pārstāvis un kas attiecas uz tādu šī advokāta profesionālās darbības veikšanai paredzētu īpašumu kā šim birojā piederošs nekustamais īpašums, ir jākonstatē, kā to secinājumu 52.–54. punktā norāda ģenerāladvokāts, ka tas neskar šī sprieduma 22. un 23. punktā norādīto vērtējumu.
- 29 Proti, pamatlieta ir par patērētāja vai pārdevēja vai piegādātāja statusa noteikšanu personai, kura ir noslēgusi pamatlīgumu, proti, kredītlīgumu, nevis par šīs personas statusu pakārtotajā līgumā, proti, hipotekārā galvojuma līgumā, kas garantē parāda, kurš radies no pamatlīguma, atmaksu. Tādā lietā, kāda ir pamatlieta, advokāta kvalifikācijai par patērētāju vai arī par pārdevēju vai piegādātāju, uzņemoties hipotekāro garantiju, tādējādi nav nozīmes, nosakot viņa statusu kredīta pamatlīgumā.
- 30 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona, kura darbojas advokāta profesijā un ir noslēgusi kredītlīgumu ar banku, kurā nav norādīts attiecīgā kredīta mērķis, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs normas izpratnē, ja šis līgums nav saistīts ar šī advokāta profesionālo darbību. Apstāklim, ka prasījums, kas radies no šī paša līguma, tiek nodrošināts ar hipotekāro garantiju, ko devusi šī persona, pārstāvot savu advokāta biroju, un kas attiecas uz tādu šīs personas profesionālās darbības veikšanai paredzētu īpašumu kā šim birojā piederošs nekustamais īpašums, šajā ziņā nav nozīmes.

Par tiesāšanās izdevumiem

- ³¹ Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona, kura darbojas advokāta profesijā un ir noslēgusi kredītlīgumu ar banku, kurā nav norādīts attiecīgā kredīta mērķis, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs normas izpratnē, ja šis līgums nav saistīts ar šī advokāta profesionālo darbību. Apstāklim, ka prasījums, kas radies no šī paša līguma, tiek nodrošināts ar hipotekāro garantiju, ko devusi šī persona, pārstāvot savu advokāta biroju, un kas attiecas uz tādu šīs personas profesionālās darbības veikšanai paredzētu īpašumu kā šim birojā piederošs nekustamais īpašums, šajā ziņā nav nozīmes.

[Paraksti]